

Sygn. akt IV KS 16/20

POSTANOWIENIE

Dnia 11 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu bez udziału stron
w dniu 11 maja 2020 r.

sprawy R. R.

oskarżonego z art. 226 § 1 k.k.,
skargi obrońcy oskarżonego

od wyroku Sądu Okręgowego w C. z dnia 8 stycznia 2020 r., sygn. VII Ka (...),
uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w C. z dnia 5 września 2019 r., sygn. IV K
(...) i przekazującego sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania,
na podstawie art. 539e § 2 *in principio* k.p.k.

p o s t a n o w i ł

I. oddalić skargę;

**II. kosztami sądowymi postępowania skargowego obciążyć
oskarżonego.**

UZASADNIENIE

R. R., został oskarżony o przestępstwo z art. 226 § 1 k.k.

Wyrokiem z dnia 5 września 2019 r., w sprawie o sygn. akt IV K (...), Sąd Rejonowy w C. uniewinnił oskarżonego od zarzutu popełnienia tego przestępstwa. Apelacje od tego wyroku wnieśli oskarżyciel posiłkowy T. J. oraz prokurator Prokuratury Rejonowej w C. .

Po rozpoznaniu tych apelacji, Sąd Okręgowy w C. wyrokiem z dnia 8 stycznia 2020 r., sygn. akt VII Ka (...), uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Od powyższego wyroku Sądu odwoławczego skargę wniósł obrońca oskarżonego, który zarzucił rażącą obrazę przepisów postępowania, która miała wpływ na treść zaskarżonego wyroku, to jest:

- art. 437 § 2 k.p.k. poprzez jego zastosowanie i uchylenie wyroku Sądu Rejonowego IV Wydziału Karnego w C. z dnia 5 września 2019 r. wydanego w sprawie o sygn. akt IV K (...) i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w C. , podczas gdy:

- w niniejszej sprawie nie ma konieczności przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości, a Sąd odwoławczy wskazał w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, że w postępowaniu ponownym Sąd Rejonowy winien raz jeszcze dokładnie odsłuchać nagranie przedłożone do akt sprawy przez oskarżyciela posiłkowego T. J. i swoje ustalenia dokonane w oparciu o wnikliwą analizę nagrania winien przy uwzględnieniu obowiązujących dyrektyw proceduralnych skonfrontować z pozostałym materiałem dowodowym, w tym z zeznaniami świadków, a zatem jedynym dowodem, który ma przeprowadzić Sąd I instancji jest *de facto* dowód z nagrania przedłożonego przez oskarżyciela posiłkowego, a Sąd I instancji przeprowadził już ten dowód na rozprawie w dniu 16 kwietnia 2019 r. (...), a ponadto Sąd I instancji zestawiał już nagranie z [...] zwyczajnej sesji Rady Miasta C. z dnia 15 marca 2018 r. z zeznaniami świadków (...), a zatem wytyczne Sądu odwoławczego sprowadzają się w rzeczywistości do nałożenia na Sąd I instancji obowiązku przeprowadzenia czynności dowodowych, które zostały już wykonane przez ten Sąd I instancji, więc nie mogą być podstawą do uchylenia wyroku uniewinniającego;

- jedynym dowodem, który ma przeprowadzić Sąd I instancji jest dowód z nagrania przedłożonego przez oskarżyciela posiłkowego, a zatem Sąd odwoławczy uznał, że uchylenie orzeczenia Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania jest uzasadnione jedynie potrzebą częściowego uzupełnienia przewodu sądowego (*de facto* dowodem, który był już przeprowadzony w postępowaniu pierwszoinstancyjnym), a zatem Sąd odwoławczy uznał, że istnieje nieznana ustawie podstawa kasatoryjnego orzekania w postaci konieczności częściowego uzupełnienia przewodu sądowego, a to prowadzi do

nieuprawnionego rozszerzenia przesłanek uchylenia orzeczenia uniewinniającego ujętych w art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k.;

- ponowne przeprowadzenie przewodu sądowego w całości z przyczyn dowodowych występuje wyłącznie w przypadku gdy Sąd I instancji nieprawidłowo przeprowadził wszystkie dowody albo nieprawidłowo ocenił wszystkie dowody, a zatem uchylenie wyroku wyłącznie z powodu konieczności uzupełnienia postępowania dowodowego tylko w części (*de facto* przeprowadzenia dowodu, który był już przeprowadzony w postępowaniu pierwszoinstancyjnym) jest bezzasadne albowiem Sąd I instancji wnikliwie przeprowadził i ocenił wszystkie dowody, a w szczególności dowód z nagrania przedłożonego przez oskarżyciela posiłkowego, dowód z nagrania z [...] zwyczajnej sesji Rady Miasta C. z dnia 15 marca 2018 r., dowód z zeznań świadków oraz zestawił nagranie z zeznaniami świadków (P. W., M. P., J. K., P. K., K. Ś., A. S.), którzy nie potrafili wskazać - po odtworzeniu im nagrania na rozprawie - momentu, w którym oskarżony miał wypowiadać obraźliwe słowa, znieważające oskarżyciela posiłkowego, a zatem wytyczne Sądu odwoławczego są bezzasadne i sprowadzają się jedynie do odmiennej oceny przeprowadzonych dowodów przez Sąd I instancji i nie ma potrzeby ich powtarzania i przeprowadzenia tych dowodów kolejny raz;

- art. 454 § 1 k.p.k. poprzez brak wskazania w/w normy prawnej w podstawie prawnej zaskarżonego wyroku podczas gdy Sąd odwoławczy nie przeprowadzając na rozprawie w obecności stron dowodu z nagrania przedłożonego przez oskarżyciela posiłkowego stwierdził arbitralnie i w sposób sprzeczny z materiałem dowodowym zgromadzonym w sprawie (w szczególności z nagraniem przedłożonym przez oskarżyciela posiłkowego oraz nagraniem z [...] zwyczajnej sesji Rady Miasta C. z dnia 15 marca 2018 r.), że oskarżony wypowiedział słowa obrażające i znieważające oskarżyciela posiłkowego, a uchylenie wyroku z powodu dokonania przez Sąd odwoławczy odmiennej oceny materiału dowodowego możliwe jest wyłącznie gdy ocena dowodów przeprowadzona została przez sąd odwoławczy na rozprawie w obecności stron co skutkować może co prawda uznaniem, że uniewinnienie oskarżonego przez Sąd I instancji było niezasadne, ale ze względu na zakaz określony w art. 454 § 1 k.p.k.

W konkluzji obrońca wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w C. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga obrońcy oskarżonego okazała się niezasadna i należało ją oddalić.

Zgodnie z art. 539a § 1 i § 3 k.p.k., od wyroku sądu odwoławczego uchylającego wyrok sądu pierwszej instancji i przekazującego sprawę do ponownego rozpoznania stronom przysługuje skarga do Sądu Najwyższego, przy czym może być ona wniesiona wyłącznie z powodu naruszenia art. 437 k.p.k. lub z powodu uchybień określonych w art. 439 § 1 k.p.k. A zatem rozpoznanie skargi musi ograniczać się do zbadania, czy zachodzi tzw. bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 k.p.k. albo czy sąd odwoławczy uchylił wyrok mimo braku formalnych przeszkód określonych w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego, względnie, czy jest konieczne przeprowadzenie w całości przewodu sądowego (art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.). Natomiast niedopuszczalne jest, aby Sąd Najwyższy w trybie art. 539a k.p.k. samodzielnie ponownie oceniał, czy zachowanie oskarżonego wyczerpuje znamiona czynu zabronionego, w następstwie tego doszedł do odmiennych wniosków i z tego powodu uchylił zaskarżony wyrok (zob. *postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2017 r., IV KS 6/16, LEX nr 2204960*). Sąd Najwyższy w postępowaniu wywołanym wniesieniem skargi na wyrok sądu odwoławczego nie może więc oceniać, czy zaistniały merytoryczne podstawy określone w art. 454 k.p.k. do wydania wyroku zmieniającego – nie jest bowiem władny na podstawie art. 539a § 1 k.p.k. do oceniania materiału dowodowego przedstawionego w sprawie. Rozpoznanie sprawy w tym zakresie należy bowiem do sądów powszechnych, zaś interwencja Sądu Najwyższego w ten zakres orzekania stanowiłaby naruszenie ich ustawowych kompetencji.

Analiza treści uzasadnienia skargi wskazuje, że jej autor postuluje, aby Sąd Najwyższy w niniejszym postępowaniu w istocie rzeczy zbadał zasadność oceny materiału dowodowego dokonanej przez Sąd odwoławczy. Należy zdecydowanie podkreślić, że postępowanie w trybie skargi na wyrok sądu odwoławczego nie służy do dublowania przeprowadzonej już w sprawie kontroli odwoławczej. Przedmiotem kontroli w tym postępowaniu jest tylko stwierdzenie, czy uchylając wyrok sądu pierwszej instancji z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania, sąd

odwoławczy kierował się podstawami wydania wyroku kasatoryjnego wskazanymi w art. 539a § 3 k.p.k. oraz czy takie rozstrzygnięcie było w konkretnej sprawie konieczne.

Podstawą uniewinnienia oskarżonego R. R. było przekonanie Sądu I instancji, że całokształt zebranego materiału dowodowego nie daje podstaw do przyjęcia, iż oskarżony jest sprawcą zarzucanego mu przestępstwa. Podniósł w tym zakresie Sąd - „Nie ma na tę okoliczność żadnego obiektywnego dowodu. Na żadnym z załączonych nagrań nie słyhać, by oskarżony wypowiadał słowa wskazane w akcie oskarżenia. Oskarżenie opiera się zatem na zeznaniach świadków, z tym, że niekoniecznie tych, którzy siedzieli obok oskarżonego. Trudno to logicznie wyjaśnić, albowiem paradoksalnie świadkowie siedzący najbliżej oskarżonego niczego nie słyszeli, natomiast świadkowie siedzący dwa rzędy przed oskarżonym nie mieli z tym problemu. Musi to budzić wątpliwości sądu. Przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że wersja oskarżonego R. R. może być wiarygodna i sąd ją za taką uznał. Należy stwierdzić, że szczegółowa analiza nagrań obrad sesji Rady Miasta odtwarzanych podczas przesłuchania każdego świadka, pozwala dać oskarżonemu wiarę”.

Z kolei Sąd odwoławczy nie podzielił tego stanowiska i przeprowadził w tym zakresie szerokie rozważania. Wypada zauważyć, że Sąd drugiej instancji wyciągnął z analizy tych samych dowodów zupełnie odmienne wnioski, niż uczynił to Sąd Rejonowy. Należy więc stwierdzić, że w układzie procesowym, jaki wystąpił w toku niniejszego postępowania, Sąd odwoławczy nie miał możliwości wydania innego orzeczenia niż to, jakie ostatecznie zapadło, bowiem na przeszkodzie takiemu rozstrzygnięciu stał kategoryczny zakaz wynikający z art. 454 § 1 k.p.k. (reguła *ne peius*). Ten przepis wprowadza nakaz określonego zachowania się przez sąd odwoławczy - sąd ten nie może skazać oskarżonego, który został uniewinniony w pierwszej instancji lub co do którego w pierwszej instancji umorzono postępowanie. Musi w tej sytuacji uchylić wyrok sądu I instancji i przekazać mu sprawę do ponownego rozpoznania. Tak zresztą zgodnie z art. 437 § 2 zd. 2 k.p.k., uchylenie orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania przez sąd odwoławczy może nastąpić wyłącznie w wypadkach wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k. oraz w art. 454 k.p.k. lub jeżeli jest konieczne

przeprowadzenie na nowo przewodu w całości. W sytuacji, gdy zaistnieją przesłanki z art. 454 k.p.k., które określane są jako reguły *ne peius*, to ich skutkiem musi być uchylenie wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, gdyż sąd odwoławczy nie może skazać po raz pierwszy w II instancji.

Sąd odwoławczy stwierdził między innymi – „Podniesiony zarzut jest trafny, bowiem Sąd Rejonowy w istocie błędnie ustalił stan faktyczny przedmiotowej sprawy, jednak odmówienie waloru wiarygodności zeznaniom wskazanym w treści zarzutu świadków [chodzi o świadków – P. W. , M. P. , J. K. , P. K. , K. Ś. i A. S. – uwaga SN] wynikało przede wszystkim z naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów, w tym także mało wnikliwego przeanalizowania zapisu nagrania przemówienia T. J. na sesji Rady Miasta, przedłożonego przez oskarżyciela posiłkowego. Odnosząc się jednak *stricte* do zarzutu należy stwierdzić, że Sąd Rejonowy dowolnie zdeprecjonował zeznania wymienionych powyżej świadków. Wynikało z nich natomiast jednoznacznie, że oskarżony R. R. wypowiedział się o pokrzywdzonym T. J. w sposób obraźliwy i znieważający. (...) Prawidłowa, wnikliwa i wszechstronna ocena zgromadzonych w sprawie dowodów, winna doprowadzić do poczynienia odmiennych ustaleń faktycznych w zakresie stwierdzenia czy oskarżony R. R. znieważał funkcjonariusza publicznego w osobie T. J. . Uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania stało się zatem konieczne i uzasadnione”.

A zatem, w niniejszej sprawie Sąd odwoławczy rozpoznając wniesione na niekorzyść oskarżonego apelacje doszedł do wniosku, że jego uniewinnienie przez Sąd pierwszej instancji było niezasadne. Słusznie więc Sąd odwoławczy uznał, że wydanie w tych okolicznościach wyroku skazującego w drugiej instancji uniemożliwiała zawarta w art. 454 § 1 k.p.k. reguła *ne peius*, związana z konstytucyjną zasadą dwuinstancyjności. Ten zaś przepis stanowi jedną z podstaw wydania orzeczenia kasatoryjnego wskazanych w art. 437 § 2 k.p.k. Nie jest też prawdą, by Sąd odwoławczy nie powołał się wprost na przepis art. 454 § 1 k.p.k. Uczynił to w formularzu uzasadnienia w rubryce 5.3.1. „Przyczyna, zakres i podstawa prawna uchylenia”, w pozycji 5.3.1.4.1. – „Zwięźle o powodach uchylenia”.

Jest rzeczą oczywistą, że w zaistniałym układzie procesowym Sąd pierwszej instancji musi przeprowadzić całość przewodu sądowego i na nowo ocenić

wszystkie zebrane w sprawie dowody, przy respektowaniu zapatrywań prawnych Sądu odwoławczego wyrażonych w treści całego uzasadnienia wyroku. A zatem stwierdzenie poprawności zastosowania przez Sąd odwoławczy art. 454 § 1 k.p.k. jest wystarczające do akceptacji wyroku tegoż Sądu, a tym samym dla oddalenia skargi obrońcy oskarżonego.

Mając powyższe na względzie, na podstawie art. 539e § 2 k.p.k. oddalono przedmiotową skargę. Rozstrzygnięcie co do kosztów postępowania znajduje uzasadnienie w treści art. 539f k.p.k. w zw. z art. 527 § 2 k.p.k.